

Sprawozdanie z funkcjonowania systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia w roku akademickim 2018/2019

Sprawozdanie przygotowano w oparciu o raport opracowany przez doraźną Komisję ds. Jakości Kształcenia Rady Dydaktycznej Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu

INFORMACJE OGÓLNE

System zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia funkcjonował w roku akademickim 2018/2019 na zasadach określonych w Uchwale Senatu (US) nr 21/2012 wg schematu będącego załącznikiem do Zarządzenia Rektora nr 161/2012. Szczegółowe informacje, w tym zestawienie wszystkich procedur, dostępne są na stronie internetowej Uczelni pn. JAKOŚĆ KSZTAŁCENIA. System ten działa, pomimo głębokich zmian wynikających z wejścia w życie ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* oraz wdrożenia nowego Statutu Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu. Uchwalony przez Senat w dniu 26 czerwca 2019 r. nowy Statut (tekst jednolity po zmianach opublikowany 12 lutego 2020 r.) stanowi w § 43 ust. 7: „W Uniwersytecie funkcjonuje uczelniany system zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia. Nadzór nad systemem sprawuje Rektor”. Statut powierza odpowiedzialność za działanie systemu na poziomie kierunku studiów radzie programowej stanowiąc w § 46 ust. 7, iż „do zadań rady programowej kierunku studiów należy w szczególności: [...] 5) wdrażanie procedur uczelnianego systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia [...]; 6) przygotowanie corocznego raportu z funkcjonowania systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia dla kierunku studiów;”. Rada Dydaktyczna Uniwersytetu odpowiada za „opracowanie procedur systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia i nadzór nad ich realizacją” (§ 39 ust. 4 p. 7) oraz „przygotowanie corocznego raportu z funkcjonowania uczelnianego systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia” (§ 39 ust. 4 p. 8).

Niezbędne zmiany zostały już zainicjowane. Obowiązki kierunkowych zespołów ds. jakości kształcenia (KZdsJK) przejęły rady programowe kierunków studiów (RPKS) powołane przez Rektora na podstawie § 23 ust. 2 i § 46 ust. 4 Statutu. Ponadto, zgodnie z § 39 ust. 1 Statutu, Zarządzeniem nr 160/2019 z dnia 30 października 2019 r., Rektor powołał Radę Dydaktyczną Uniwersytetu (RDU). Rada ta, na podstawie § 39 ust. 4 p. 8 Statutu, przejęła obowiązki istniejącej dotychczas Uczelnianej Komisji ds. Jakości Kształcenia. Na swoim pierwszym posiedzeniu, które odbyło się w dniu 26 listopada 2019 r., Rada Dydaktyczna Uniwersytetu wyłoniła ze swojego składu doraźną Komisję ds. Jakości Kształcenia. Komisja ta, na podstawie raportów złożonych przez RPKS, opracowała raport będący podstawą niniejszego sprawozdania.

OCENA PROGRAMU KSZTAŁCENIA

Rok akademicki 2018/2019 był okresem intensywnych działań w zakresie modyfikacji programów studiów. Dokonano również zmian w zakresie oferty dydaktycznej Uczelni.

Senat utworzył nowe kierunki studiów o profilu ogólnoakademickim. Na poziomie pierwszego stopnia są to: *dietetyka* (US nr 290/2019) oraz *geotechnologie, hydrotechnika, transport wodny* (US nr 292/2019). Na poziomie studiów drugiego stopnia są to kierunki anglojęzyczne: *Agronomy* (US nr 244/2018), *Biotechnology* (US nr 245/2018), *Wood Science* (US nr 246/2018), *Horticulture: Seed Science and Technology* (US nr 247/2018), *Environmental Engineering and Protection* (US nr 248/2018), *Geoinformation Science, Earth Observation and Spatial Management* (US nr 249/2018),

Agri-food Economics and Trade (US nr 250/2018), *Animal Production Management* (US nr 287/2018) oraz rosyjskojęzyczny kierunek *lesnoje chozjajstwo* (лесное хозяйство) (US nr 260/2018).

Utworzono również studia o profilu praktycznym (studia dualne). Uchwałą Senatu nr 262/2019 utworzono kierunek *technologia drewna* na poziomie pierwszego stopnia, zaś US nr 261/201819 utworzono kierunek *żywność zwierząt* na poziomie drugiego stopnia.

Uchwałą Senatu nr 289/2019 zniesiono kierunek *dietetyka* na poziomie studiów pierwszego stopnia o profilu praktycznym, zaś US nr 321/2019 zniesiono kierunek *agroturystyka* na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia

W roku akademickim 2018/2019 pierwsi studenci rozpoczęli kształcenie na kierunkach *finanse i rachunkowość* (studia drugiego stopnia), *informatyka stosowana* (studia pierwszego i drugiego stopnia), *ochrona przyrody i edukacja przyrodniczo-leśna* (studia drugiego stopnia) oraz, od semestru letniego – *żywność zwierząt* (studia drugiego stopnia).

Uchwałą Senatu nr 286/2019 zmieniono nazwę kierunku studiów biologii na: *biologia stosowana*.

W roku akademickim 2018/19 mury Uczelni opuścili ostatni absolwenci kierunków *informatyka i agroinżynieria*, *towaroznawstwo*, *turystyka przyrodnicza* oraz *polityka społeczna*.

W zakresie modyfikacji programów studiów działania prowadzone przez władze poszczególnych wydziałów były szczególnie intensywne. Opracowywano nowe efekty uczenia się, przeprowadzano korektę i weryfikację istniejących efektów oraz programów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Wprowadzano także nowe przedmioty oraz dokonywano zmian sekwencji przedmiotów.

Wśród modyfikacji o największym zakresie należy odnotować opracowanie nowych programów studiów na kierunku *ekonomia* (studia pierwszego i drugiego stopnia) oraz *finanse i rachunkowość* (studia pierwszego stopnia) – w związku z uruchomieniem studiów magisterskich na kierunku *finanse i rachunkowość* oraz na kierunku *biologia stosowana* (studia pierwszego i drugiego stopnia).

Na innych kierunkach studiów wprowadzono zmiany o mniejszym zakresie. Na przykład na kierunku *analiza żywności* (studia drugiego stopnia) zredukowano liczbę i skorygowano zapis efektów uczenia się. Dla tego kierunku zaproponowano również zmianę formy weryfikacji efektów uczenia się w procesie rekrutacji (test zamiast rozmowy kwalifikacyjnej). Na niektórych kierunkach studiów usuwano pojedyncze przedmioty, wprowadzono nowe przedmioty (przeważnie o charakterze praktycznym – np. na kierunkach: *architektura krajobrazu*, *biotechnologia*, *dietetyka*, *ekonomia*, *finanse i rachunkowość*, *medycyna roślin* czy *inżynieria środowiska*), zmieniono liczbę godzin niektórych przedmiotów, liczbę pkt ECTS oraz ich sekwencję (np. na kierunkach *technologia żywności i żywność człowieka*, *inżynieria środowiska*). Zwiększeniu kompetencji językowych studentów sprzyjało wprowadzenie przedmiotów w języku angielskim (*ekonomia*, *finanse i rachunkowość*) – niektóre przedmioty były prowadzone przez profesorów z uczelni zagranicznych z Włoch, Ukrainy, Czech i Hiszpanii.

W zakresie oceny sylabusów prowadzono działania związane z zapowiedzianymi wizytacjami Polskiej Komisji Akredytacyjnej (PKA), dokonywano korekt na podstawie uwag po kontroli PKA oraz, na niektórych kierunkach studiów, przeprowadzono ocenę kart przedmiotów niezwiązaną z oceną akredytacyjną. Na przykład na kierunku *architektura krajobrazu* dokonano oceny 81 sylabusów, na kierunku *projektowanie mebli* przeanalizowano sylabusy dla studiów pierwszego (77) i drugiego stopnia (29), na kierunkach *informatyka i agroinżynieria* oraz *informatyka stosowana* ocenie

podlegały karty łącznie 31 przedmiotów, na kierunku *inżynieria i gospodarka wodna* oceniono 8 sylabusów, na kierunku *weterynaria* oceniono 23 sylabusy, na kierunku *inżynieria środowiska* ocenie poddano 11 sylabusów, na *inżynierii rolniczej* oceniono 15 sylabusów a na kierunku *ochrona przyrody i edukacja przyrodniczo-leśna* – 3.

Generalnie, raporty z oceny sylabusów nie zawierały krytycznych uwag o charakterze merytorycznym – dotyczących celu czy treści przedmiotu oraz stosowanych metod dydaktycznych. Zauważonymi i skorygowanymi nieprawidłowościami były, w większości przypadków, niezgodność treści programowych z efektami uczenia się, błędne odwołania do kierunkowych efektów uczenia się, niewłaściwie zapisane symbole efektów uczenia się, nieprawidłowa siatka godzin, brak punktów ECTS, przygotowanie oddzielnych sylabusów dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych, uchybienia w zakresie podawania sposobów weryfikacji efektów, nieaktualna literatura przedmiotu. Sformułowane uwagi przekazano kierownikom przedmiotów.

W kierunkowych raportach z funkcjonowania systemu zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia podkreślano, że zobowiązywano kierowników przedmiotów do sprawdzenia sylabusów ze względu na fakt, że zgodnie z Zarządzeniem nr 101/2017 Rektora z dnia 25 września 2017 r. w Uniwersytecie Przyrodniczym w Poznaniu wprowadzono nowy wzór sylabusu. Z przedstawionych informacji wynika, że nauczyciele akademicy dokonali odpowiednich korekt. Wzorem lat ubiegłych, wszystkim wykładowcom zalecono także aktualizację sylabusów i ich upublicznienie na początku zajęć w danym semestrze. Sygnalizowanym w raportach z poszczególnych kierunków problemem jest bowiem niezamieszczanie przez niektórych wykładowców sylabusów w Wirtualnym Dziekanacie.

Należy stwierdzić, że wprowadzone modyfikacje programów kształcenia wynikały z wcześniejszych doświadczeń i były oparte na wnioskach zawartych w raportach z funkcjonowania systemu zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia w poprzednich latach. Ponadto, przy opracowywaniu zmian brano pod uwagę zalecenia powizytacyjne PKA. Merytorycznie, wprowadzone zmiany wynikały najczęściej z konieczności uporządkowania treści programowych oraz ich unowocześnienia a wdrożenie nowych przedmiotów było wcześniej postulowane zarówno przez studentów jak i wykładowców czy sygnalizowane przez absolwentów. Wprowadzenie przedmiotów i uruchomienie studiów w językach obcych zwiększyło kompetencje językowe studentów.

Reasumując, ocena programu kształcenia wypada pozytywnie – podjęte działania przyczyniły się do udoskonalenia realizowanych w Uniwersytecie programów studiów. Wprowadzone modyfikacje pozwalają pełniej kształtować sylwetkę absolwenta spełniającego oczekiwania pracodawców i otoczenia społeczno-gospodarczego.

Istotny wpływ na prowadzone działania miało wejście w życie nowych regulacji prawnych. W roku akademickim 2018/2019, zgodnie z art. 67 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2018 r., poz. 1668 z późn. zm.) w związku z art. 268 ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. *Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, Senat dostosował programy studiów wszystkich kierunków do wymagań nowej ustawy. Dostosowanie programów dotyczy studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich rozpoczynających się od roku akademickiego 2019/2020. Objęło ono również przyporządkowanie kierunków studiów do dyscyplin naukowych zgodnych z klasyfikacją zamieszczoną w załączniku do rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września 2018 r. oraz dostosowanie kierunkowych efektów uczenia się do wymogów Polskiej Ramy Kwalifikacji. Zweryfikowano ponadto i uporządkowano treści programowe poszczególnych przedmiotów, dostosowano liczbę godzin

dydaktycznych do zapisów US nr 285/2019 oraz uwzględniono wymagany udział przedmiotów humanistycznych i do wyboru. Dostosowania programy studiów zostały uchwalone przez Senat (US nr 322-351 oraz nr 354-362 z 2019 r.).

W roku akademickim 2018/2019 odbyły się 4 wizytacje Zespołów Oceniających Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Akredytacji programowej poddano kierunki: *inżynieria rolnicza* (wizytacja: 14-15 listopada 2018 r.), *rolnictwo*, (wizytacja w dniach 12-13 maja 2019 r.), *ochrona środowiska* (wizytacja: 14-15 maja 2019 r.) i *analitka żywności* (wizytacja PKA 5-6 czerwca 2019 r.). We wszystkich wypadkach kierunki oraz funkcjonowanie uczelnianego systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia zostały ocenione **pozytywnie**.

OCENA PROCESU KSZTAŁCENIA

1. Wyniki analizy ankiet studenckich

Ocena zajęć dydaktycznych odbyła się wg procedury P.166 wprowadzonej Zarządzeniem nr 71/2016 Rektora Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu.

Liczba studentów oceniających zajęcia na poszczególnych kierunkach studiów w roku akademickim 2018/2019 była bardzo zróżnicowana. Procent zwrotu ankiet, w zależności od kierunku studiów, wahał od 0 do 91,7. Największy procent stwierdzono na studiach anglojęzycznych II stopnia kierunku *technologia żywności i żywienie człowieka*. Duży procent zwrotu ankiet notowano także na studiach pierwszego stopnia na kierunkach: *jakość i bezpieczeństwo żywności* (75,4%), *dietetyka* (73,4%), *inżynieria biotworzyw* (63,1%), *biotechnologia* (62,0%), *inżynieria rolnicza* (59,0%) i *gospodarka przestrzenna* (45,8%). W przypadku pozostałych kierunków odsetek ten mieścił się w granicach od ok. 20 do 38%. Żaden ze studentów nie ocenił zajęć prowadzonych na kierunku *ochrona przyrody i edukacja przyrodniczo-leśna* (studia drugiego stopnia). We wszystkich raportach RPKS zwrócono uwagę na potrzebę uaktywnienia i zachęcenia studentów do wypowiedzania się na temat realizowanego programu kształcenia.

Wśród powtarzających się ocen negatywnych w raportach wymieniono:

- powielanie podobnych treści na ćwiczeniach i wykładach lub pomiędzy różnymi przedmiotami;
- nieprzestrzeganie informacji zawartych w sylabusie;
- złą organizację zajęć, niezrozumiały i mało interesujący sposób przekazywania wiedzy, przeładowane treścią i nieczytelne prezentacje, zbyt szybkie prowadzenie wykładów;
- brak materiałów pomocniczych;
- niesprecyzowane wymagania, niejasne zasady zaliczenia zajęć, niejasny i subiektywny sposób oceny pracy studenta, nierzetelność w ocenianiu;
- pytania na egzaminie nieodpowiadające zakresowi materiału, który był omawiany na zajęciach;
- późne podawanie wyników zaliczeń i egzaminów;
- spóźnianie się prowadzących na zajęcia i ich nieprzygotowanie do zajęć, nieciekawie i chaotyczne prowadzenie zajęć;
- zajęcia się nie odbywają, często bez wcześniejszego uprzedzenia studentów;
- utrudniony kontakt lub braku możliwości kontaktu z wykładowcą;
- opryskliwość prowadzącego, niekulturalne podejście do studentów, brak chęci udzielania pomocy i odpowiadania na pytania, lekceważenie studentów.

W raportach, przygotowanych przez RPKS podano, że szczegółowe uwagi dotyczące ocenianych zajęć i nauczycieli prowadzących, wymieniane przez studentów w ankietach, przekazano kierownikom

jednostek, z których pochodzili prowadzący zajęcia oraz dziekanom. W przypadku słabo ocenionych przedmiotów lub uwag negatywnych zalecono przeprowadzenie wnikliwej analizy przyczyn zaistniałej sytuacji oraz podjęcie stosownych działań naprawczych, w tym przeprowadzenie rozmów dyscyplinujących z prowadzącymi zajęcia. Przedmioty, w których przeważały oceny słabe zostaną wytypowane do hospitacji interwencyjnych.

Komentarz Komisji ds. Jakości Kształcenia RDU

1. Pomimo wprowadzenia zmiany formularza ankiety i różnych działań zachęcających studentów do ich wypełniania, liczba otrzymywanych ankiet nie jest zadowalająca. Należy uaktywnić i zachęcić studentów do zgłaszania krytycznych uwag na temat realizowanego programu kształcenia. Zgodnie z sugestiami studentów, rady programowe kierunków *inżynieria biotworzyw* i *ogrodnictwo* wskazują na potrzebę przeprowadzania ankietyzacji zajęć semestru letniego bezpośrednio po ich zakończeniu, a nie po rozpoczęciu kolejnego roku akademickiego.
2. Należy wprowadzić ankietyzację zajęć ostatniego semestru studiów bezpośrednio po ich zakończeniu lub zrezygnować z ich ankietyzacji na wszystkich kierunkach.
3. Należy ujedynolnić sposób obliczania procentu zwrotu ankiet (oddzielenie dla studiów pierwszego i drugiego stopnia).
4. Należy wyjaśnić problem z obliczaniem procentu zwrotu ankiet w przypadku przedmiotów prowadzonych przez więcej niż jednego nauczyciela.
5. W raportach rad programowych poszczególnych kierunków studiów należy wskazać przedmioty, które wymagają hospitacji interwencyjnych.

2. Wyniki hospitacji

Proces hospitacji został zrealizowany na podstawie Zarządzenia nr 102/2017 zgodnie z procedurą P.156. „*Hospitacje prowadzących zajęcia dydaktyczne*”.

W roku akademickim 2018/2019 z zaplanowanych 383 hospitacji zajęć dydaktycznych przeprowadzono 312, co stanowi wykonanie na poziomie 81,5%. W tym, 26 hospitacji dotyczyło nowo zatrudnionych osób. Niektóre z zaplanowanych hospitacji nie odbyły się ze względu na brak naboru na studia II stopnia, natomiast planowane na podstawie wyników ankiet studenckich z roku poprzedniego hospitacje interwencyjne nie zrealizowano, ponieważ w roku sprawozdawczym dokonano zmiany prowadzących te przedmioty.

Uzyskane wyniki hospitacji potwierdzają bardzo wysoki poziom prowadzenia zajęć dydaktycznych i bardzo dobre przygotowanie prowadzących. Ocenę bardzo dobrą uzyskano w 91,0%, natomiast dobrą w 8,7% przypadków – co łącznie stanowi 99,7% uzyskanych ocen. W skali Uczelni jedynie w jednym przypadku zaistniała konieczność przeprowadzenia hospitacji interwencyjnej z powodu nieodbycia się zajęć. Podjęto zdecydowane działania naprawcze.

Ogólnie we wszystkich raportach wskazywano na:

- bardzo wysoki poziom prowadzonych zajęć i interesujący sposób ich prowadzenia,
- bardzo dobre przygotowanie do zajęć oraz dużą wiedzę praktyczną prowadzących,
- wysoką kulturę osobistą prowadzących,
- zgodność treści zajęć z sylabusami.

Często podkreślano duże zaangażowanie prowadzących i brak konieczności wprowadzania istotnych zmian sposobu w sposobie prowadzenia zajęć. Postulowano utrzymanie jakości prowadzonych zajęć na dotychczasowym wysokim poziomie. Jednostkowe uwagi dotyczyły mniej doświadczonych

prowadzących (doktoranci) sugerując by bardziej aktywizowali oni studentów podczas zajęć oraz w bardziej przystępny sposób wprowadzali studentów w poruszane na zajęciach zagadnienia. Zwracano uwagę, aby mobilizować młodą kadrę do doskonalenia formy przekazu wiedzy oraz realizowanie zajęć zgodnie z treścią sylabusów.

Reasumując, można stwierdzić, że przyjęte na Uniwersytecie rozwiązania sprzyjają wysokiej jakości kształcenia. Zajęcia są prowadzone bardzo dobrze, na wysokim poziomie merytorycznym i z dużą sprawnością dydaktyczną. Wdrożona procedura hospitacji zajęć dydaktycznych pozwala na bieżąco eliminować wszelkie nieprawidłowości.

Komentarz Komisji ds. Jakości Kształcenia RDU

1. Ponieważ nieliczne uwagi dotyczyły młodych pracowników dydaktycznych i doktorantów, Komisja postuluje, aby doktoranci i asystenci podlegali hospitacji zajęć na każdym semestrze, podobnie jak pracownicy względem których zaistniała konieczność przeprowadzenia hospitacji interwencyjnych.
2. Hospitację zajęć pozostałych pracowników należy przeprowadzać co najmniej raz w trakcie oceny okresowej.

3. Wyniki analizy ankiet absolwenta bezpośrednio po ukończeniu studiów

Badanie ankietowe absolwentów studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich prowadzone było zgodnie z procedurą P.153. Absolwenci wypełniali formularz P.153_F2.

Ankietowanie absolwentów studiów pierwszego i drugiego stopnia prowadzone po egzaminie dyplomowym objęło, w roku akademickim 2018/19 średnio 75% absolwentów analizowanych kierunków studiów (od 9% na studiach pierwszego stopnia na kierunku *inżynieria środowiska* do 100% na studiach pierwszego stopnia na kierunkach *agroturystyka*, *architektura krajobrazu*, *projektowanie mebli* oraz drugiego stopnia na kierunkach *inżynieria i gospodarka wodna*, *inżynieria środowiska*, *leśnictwo*, i *ogrodnictwo*).

W części ankiety „ocena programu studiów”, do pytań, na które najczęściej udzielano odpowiedzi „nie” lub „zdecydowanie nie” należą:

- czy program studiów pozwolił uzyskać podstawowe umiejętności praktyczne niezbędne w przyszłej pracy zawodowej?
- czy poziom nauczania języka obcego był wystarczający?
- czy treści nauczania powtarzały się w ramach różnych przedmiotów?
- czy liczba zajęć praktycznych spełniła Pani/Pana oczekiwania (np. laboratoria, ćwiczenia terenowe)?
- czy udział praktyk zawodowych w programie studiów był wystarczający?

W części ankiety „ocena warunków studiowania”, do pytań, na które najczęściej udzielano odpowiedzi „nie” lub „zdecydowanie nie” należą:

- czy istniała możliwość realnego wpływu studentów na dydaktykę i zarządzanie uczelnią poprzez członków samorządu studenckiego?
- czy skorzystał Pan/Pani z uczelnianego systemu pomocy w planowaniu kariery i wejściu na rynek pracy?

Z przekazanych raportów dla poszczególnych kierunków studiów wynika, że po analizie wyników ankiet, KZdsJK podjęły stosowne działania naprawcze. Zalecono weryfikację programów studiów i/lub

sylabusów przedmiotów, pod kątem osiągnięcia efektów kształcenia w zakresie umiejętności praktycznych, a także powtarzających się treści nauczania. Zalecono zmiany w nauczaniu języków obcych m.in. w taki sposób, aby prowadzić lektoraty/przedmioty w języku obcym w grupach o bardziej, niż dotychczas, zbliżonym poziomie zaawansowania językowego studentów (uwagi krytyczne w tym zakresie dotyczą w dużej mierze studiów drugiego stopnia). Przekazano władzom poszczególnych wydziałów uwagi absolwentów co do oceny warunków studiowania.

Komentarz Komisji ds. Jakości Kształcenia RDU

Należy zmienić w ankiecie brzmienie pytania „czy treści nauczania powtarzały się w ramach różnych przedmiotów?” (części ankiety „ocena programu studiów”, pytanie 7). Forma brzmienia tego pytania nie odpowiada formie pozostałych pytań, a dokładniej – przypisanej do nich skali odpowiedzi. Pomimo odpowiedzi „nie” lub „zdecydowanie nie” na tak sformułowane pytanie, absolwenci zwracali uwagę w punkcie ankiety „inne uwagi i sugestie o studiach” na powtarzające się treści kształcenia.

4. Raport z realizacji praktyk zawodowych

Studenckie praktyki zawodowe realizowane są w Uczelni wg procedury P.164, dostępnej na stronie internetowej w zakładce „student – praktyki zawodowe, programy stażowe”, zawierającej niezbędne wzory dokumentów.

W raportach RPKS, w części dotyczącej realizacji praktyk zawodowych na poszczególnych kierunkach studiów podano liczbę miejsc praktyk organizowanych przez wydziały w relacji do liczby miejsc praktyk zgłaszanych przez studentów. Liczby te wskazują, że na większości kierunków studiów miejsca odbywania praktyki są wyszukiwane i zgłaszane przez studentów. Do wyjątków należy: *biotechnologia* (74 miejsca), *ekonomia* (340 miejsc), *finanse i rachunkowość* (340 miejsc), *gospodarka przestrzenna* (30 miejsc), *inżynieria środowiska* (17 miejsc), *technologia drewna* (37 miejsc), *technologia żywności i żywienie człowieka* (134 miejsca), gdzie pula ofert miejsc odbywania praktyki zawodowej zaproponowana przez wydziały jest zadowalająca.

Drugą ważną informacją w części raportu dotyczącej praktyk zawodowych jest liczba studentów, którzy nie zaliczyli praktyki w terminie wyznaczonym planem studiów. Na większości kierunków studiów są to pojedyncze osoby i nie jest to niepokojące. Niepokoi natomiast sytuacja na kierunkach gdzie studenci z niezaliczoną praktyką stanowią duży odsetek: *architektura krajobrazu* (27% studentów), *inżynieria środowiska* (76%), *inżynieria i gospodarka wodna* (60%). W raportach wskazano, że głównymi powodami niezaliczenia praktyk zawodowych są: podejmowanie pracy zawodowej przez studentów studiów stacjonarnych lub studiowanie na więcej niż jednym kierunku, trudności w znalezieniu odpowiedniego miejsca na odbycie praktyki zawodowej, nieznanostwo procedury i terminarza realizacji praktyki zawodowej na kierunku. Na kierunku *ekoenergetyka* w związku z powtarzającymi się problemami z organizacją praktyk zaproponowano uelastycznienie terminu ich odbywania – możliwość ich odrabiania przez cały okres studiów.

Komentarz Komisji ds. Jakości Kształcenia RDU

Rady programowe poszczególnych kierunków studiów, gdzie wystąpiły trudności z przygotowaniem odpowiedniej liczby miejsc odbywania praktyk, powinny wzmocnić współpracę z interesariuszami zewnętrznymi i zintensyfikować poszukiwanie nowych placówek przyjmujących studentów na praktykę. Powinny one ponadto organizować spotkania informacyjne dla studentów pierwszych lat studiów, dotyczące zasad realizacji praktyki zawodowej. Do upowszechniania informacji o praktykach zawodowych RPKS powinny wykorzystywać wydziałowe strony internetowe, Wirtualny Dziekanat,

„grupowe” adresy mailowe poszczególnych roczników, dyżury koordynatorów praktyk zawodowych. Warto, być może, rozważyć celowość stworzenia elektronicznych skrzynek pocztowych przeznaczone wyłącznie sprawom praktyk.

OCENA PROCESU DYPLMOWANIA

1. Dyplomowanie

Proces dyplomowania przebiegał zgodnie z procedurą P.160 wprowadzoną Zarządzeniem nr 126/2013 Rektora Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu. Zgodnie z P.160 dokumentacja dyplomowania zawierała terminarz dyplomowania, kartę pracy dyplomowej, wnioski o zmianę tematu/promotora pracy dyplomowej, ocenę pracy dyplomowej oraz zalecenia dotyczące pracy dyplomowej.

W raportach za rok akademicki 2018/2019 opracowanych przez RPKS przedstawiono liczbę złożonych kart pracy dyplomowej, liczbę studentów zdających egzamin dyplomowy w terminie, liczbę złożonych wniosków o pierwsze przedłużenie terminu złożenia pracy oraz liczbę niezdanych egzaminów dyplomowych w pierwszym terminie, co łącznie dla wszystkich kierunków studiów przedstawia poniższa tabela.

Ogółem na wszystkich kierunkach	Liczba złożonych kart prac dyplomowych	L. studentów zdających egzamin dyplomowy w terminie	L. złożonych wniosków o pierwsze przedłużenie terminu złożenia pracy	L. niezdanych egzaminów dyplomowych w pierwszym terminie
studia I stopnia	1319	947	359	12
studia II stopnia	1085	595	435	5

Na studiach pierwszego stopnia do egzaminu dyplomowego w pierwszym terminie przystąpiło 72,5% studentów, zaś 27,5% złożyło wnioski o pierwsze przedłużenie terminu złożenia pracy. Wśród studentów zdających egzamin w pierwszym terminie, 1,3% nie zdało egzaminu. Należy tu zwrócić uwagę na niepokojąco duży odsetek składanych wniosków o przedłużenie terminu złożenia pracy na takich kierunkach jak: *agroturystyka* (77,8%), *technologia drewna* (76,5%), *leśnictwo* (60,7%), *inżynieria środowiska* (60,0%). Na tych kierunkach sytuacja ta powtarza się od kilku lat (wyjątek stanowi kierunek *agroturystyka*, który ukończyli dopiero pierwsi absolwenci).

Na studiach drugiego stopnia do egzaminu dyplomowego w pierwszym terminie przystąpiło 57,8% studentów, a 42,2% złożyło wnioski o pierwsze przedłużenie terminu złożenia pracy. Wśród studentów zdających egzamin w pierwszym terminie, 0,8% nie zdało egzaminu. Bardzo duży udział wniosków o pierwsze przedłużenie terminu składania pracy dyplomowej odnotowano na takich kierunkach jak: *leśnictwo* (77,1%), *technologia drewna* (76,5%), *inżynieria środowiska* (72,5%), *inżynieria i gospodarka wodna* (71,4%), *zootechnika* (65,8%), czy *dietetyka* (45%). Podobne tendencje na ww. kierunkach stwierdzano już wielokrotnie w ostatnich latach. Szczególnie wysoki odsetek studentów składających wnioski o przedłużenie terminu złożenia pracy dyplomowej występuję na studiach niestacjonarnych.

Podsumowując, od kilku lat utrzymuje się tendencja zwiększającego się udziału składanych wniosków o przedłużenie terminu złożenia pracy dyplomowej, co dotyczy zwłaszcza studiów drugiego stopnia. Odsetek egzaminów niezdanych w pierwszym terminie jest niewielki. Opóźnione składanie prac dyplomowych wynika najprawdopodobniej z podejmowania przez studentów pracy zawodowej już

podczas trwania studiów. Fakt ten potwierdza także obserwowana obniżona frekwencja studentów na zajęciach w ostatnim semestrze.

Komentarz Komisji ds. Jakości Kształcenia RDU

Utrzymująca się tendencja do przesuwania terminów składania prac dyplomowych wymaga analizy. Konieczne jest wypracowanie i wdrożenie metod mobilizacji studentów, w szczególności studiów niestacjonarnych do przygotowywania i oddawania prac dyplomowych (magisterskich) w terminie. W przypadku studiów pierwszego stopnia warto rozważyć możliwość rezygnacji z obowiązku pisania pracy dyplomowej.

2. Weryfikacja oryginalności i samodzielności przygotowania prac dyplomowych

W roku akademickim 2018/2019 rozpoczęto stosowanie Jednolitego Systemu Antyplagiatowego (JSA) wprowadzonego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, jako obowiązującej metody sprawdzania wszystkich prac dyplomowych. W systemie JSA sprawdzenia pracy dokonuje promotor i to on akceptuje raport z badania. Raport wraz z pracą dyplomową jest przekazywany do dziekanatu. Zgodnie z danymi przedstawionymi w raportach kierunkowych, nie wszczęto żadnych postępowań dyscyplinarnych wobec autorów. W sytuacjach kiedy po wstępnym sprawdzeniu pracy w JSA, stwierdzono podwyższony (powyżej 30%) lub wysoki (powyżej 40%) próg zapożyczeń, przeprowadzono postępowanie wyjaśniające w relacji autor – promotor. W takich przypadkach zaakceptowanie przez promotora dotychczasowej wersji pracy było możliwe, jeśli stwierdził on, że znalezione zapożyczenia nie stanowią plagiatu, bądź, gdy autor wprowadził niezbędne korekty pracy. Ostatecznie wszystkie prace, po ewentualnej korekcie, zostały zaakceptowane przez promotorów.

MONITOROWANIE LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW

Monitorowanie losów zawodowych absolwentów przeprowadzono na podstawie Zarządzenia nr 64/2016 Rektora (karta procedury P. nr 165 UKdsJK).

W roku akademickim 2018/2019 monitorowanie losów zawodowych absolwentów prowadzono w systemie elektronicznego ankietowania, który prowadzi Biuro Karier, posiadające na bieżąco aktualizowany spis absolwentów poszczególnych kierunków studiów, w oparciu o import danych z systemu HMS/dsys.

W niniejszym raporcie przedstawiono wyniki ankiet po 3 latach od ukończenia studiów dla absolwentów z 2016 roku oraz po 5 latach od ukończenia studiów dla absolwentów z 2014 roku. W tabeli zestawiono kierunki studiów oraz podano liczbę ankiet wysłanych, liczbę ankiet otrzymanych oraz procent zwrotu odpowiednio po 3 latach i 5 latach.

Dla 18 kierunków studiów:

Agri-food Economics and Trade, Agronomy, agroturystyka, analityka żywności, Animal Production Management, Biotechnology, Environmental Engineering and Protection, Geoinformation Science, Earth Observation and Spatial Management, geotechnologie, hydrotechnika, Horticulture: Seed Science and Technology, inżynieria biotworzyw, inżynieria i gospodarka wodna, jakość i bezpieczeństwo żywności, ochrona przyrody i edukacja przyrodniczo-leśna, projektowanie mebli, weterynaria, Wood Science, żywienie zwierząt,

nie przedstawiono danych z ankiet monitorujących losy zawodowe absolwentów ponieważ są to kierunki nowe dla których nie ma jeszcze absolwentów lub nie minęły jeszcze 3 lata od ukończenia studiów. Dla części kierunków w raportach podano dane tylko dla jednego rocznika absolwentów.

Kierunek	Liczba ankiet	
	wysłanych / otrzymanych / procent zwrotu	
	po 3 latach	po 5 latach
<i>architektura krajobrazu</i>	45 / 8 / 18%	44 / 7 / 16%
<i>biologia</i>	57 / 18 / 31%	brak ankiet
<i>biotechnologia</i>	67 / 18 / 27%	54 / 9 / 17%
<i>dietetyka</i>	81 / 8 / 10%	76 / 10 / 13%
<i>ekoenergetyka</i>	93 / 12 / 13%	brak ankiet
<i>ekonomia</i>	131 / 23 / 18%	148 / 23 / 16%
<i>finanse i rachunkowość</i>	165 / 48 / 29%	126 / 27 / 21%
<i>gospodarka przestrzenna</i>	29 / 7 / 24%	134 / 31 / 23%
<i>inżynieria rolnicza</i>	brak danych / 4	brak danych / 2
<i>inżynieria środowiska</i>	46 / 181 / 25%	14 / 76 / 18%
<i>leśnictwo</i>	181 / 43 / 28%	73 / 21 / 29%
<i>medycyna roślin</i>	24 / 5 / 21%	brak ankiet
<i>ochrona środowiska</i>	brak ankiet	11 / 9 / 82%
<i>ogrodnictwo</i>	brak ankiet	82 / 19 / 23%
<i>rolnictwo</i>	brak ankiet	92 / 9 / 10%
<i>technologia drewna</i>	42 / 10 / 24%	brak ankiet
<i>technologia żywności i żywienia człowieka</i>	brak ankiet	163 / 36 / 22%
<i>towaroznawstwo</i>	brak ankiet	32 / 1 / 3%
<i>zootechnika</i>	31 / 20 / 64%	brak ankiet

Analizując powyższą tabelę można stwierdzić, że odsetek zwrotu ankiet jest bardzo zróżnicowany i wynosi od kilkudziesięciu (*ochrona środowiska* po 5 latach – 82%, *zootechnika* po 3 latach – 64%) do kilku lub kilkunastu procent (*towaroznawstwo* po 5 latach – 3%, *dietetyka* po 3 latach – 10%, po 5 latach – 13%, *rolnictwo* po 5 latach – 10%, *ekoenergetyka* po 3 latach – 13%).

Odsetek absolwentów deklarujących zatrudnienie zgodne z ukończonym kierunkiem (w stopniu dużym i bardzo dużym) na poszczególnych kierunkach wynosi (od najwyższych wartości):

leśnictwo: po 3 latach od ukończenia studiów – **97%**, po 5 latach – **88%**,

technologia drewna: po 3 latach od ukończenia studiów – **80%**,

rolnictwo: po 5 latach od ukończenia studiów – **78%**,

finanse i rachunkowość: po 3 latach od ukończenia studiów – **76%**, po 5 latach – **62,5%**,

biotechnologia: po 3 latach od ukończenia studiów – **56%**, po 5 – **78%**,

gospodarka przestrzenna: po 3 latach od ukończenia studiów – **86%**, po 5 latach – **3%**

dietetyka: po 3 latach od ukończenia studiów – **50%**, po 5 latach – **40%**,

ekoenergetyka: po 3 latach od ukończenia studiów – ponad **50%**,

ogrodnictwo: po 5 latach od ukończenia studiów – **42%**,

zootechnika: po 3 latach od ukończenia studiów – **40%**,

ochrona środowiska: po 5 latach od ukończenia studiów – **36%**,

ekonomia: po 3 latach od ukończenia studiów – **35%**, po 5 latach – **16%**,

biologia: – po 3 latach od ukończenia studiów – **33%**,

inżynieria środowiska: po 3 latach od ukończenia studiów – **31%**, po 5 latach – **35%**,

technologia żywności i żywienia człowieka: po 5 latach od ukończenia studiów – **28%**,

architektura krajobrazu: po 3 latach od ukończenia studiów – **11%**, po 5 latach – **5%**,

medycyna roślin: po 3 latach od ukończenia studiów – 0%

Odsetek osób dodatkowo uczących się po studiach jest zróżnicowany. Absolwenci deklarują kontynuowanie nauki na studiach podyplomowych i kursach doształcających. Dla absolwentów różnych kierunków odsetek ten wynosi (od najwyższych wartości):

biotechnologia: po 3 latach od ukończenia studiów – **89%**, po 5 latach – **89%**,

gospodarka przestrzenna: po 3 latach od ukończenia studiów – **86%**, po 5 latach – **13%**,

leśnictwo: po 3 latach od ukończenia studiów – **79%**, po 5 latach – **70%**,

ogrodnictwo: po 5 latach od ukończenia studiów – **68%**,

dietetyka: po 3 latach od ukończenia studiów – **50%**

ekoenergetyka: po 3 latach od ukończenia studiów – ponad **50%**,

inżynieria środowiska: po 3 latach od ukończenia studiów – **35%**, po 5 latach – **50%**,

technologia drewna: po 3 latach od ukończenia studiów – **40%**,

Ekonomia: po 3 latach od ukończenia studiów – **3%**, po 5 latach – **32%**,

biologia – po 3 latach od ukończenia studiów – **25%**,

medycyna roślin: po 3 latach od ukończenia studiów – **20%**,

ochrona środowiska: po 5 latach od ukończenia studiów – **20%**,

technologia żywności i żywienie człowieka: po 5 latach – **19%**.

rolnictwo: po 5 latach od ukończenia studiów – **13%**,

architektura krajobrazu: po 3 latach od ukończenia studiów – **11%**, po 5 latach – **20%**,

Najważniejsze kryteria ważne dla pracodawcy przy zatrudnieniu, które absolwenci wskazali w ankietach to:

- wiedza i umiejętności,
- kompetencje osobowe i interpersonalne,
- ukończony kierunek studiów,
- znajomość języka obcego,
- praca w okresie studiów,
- udział w stażach i praktykach.

Hierarchia ważności wyżej wymienionych kryteriów jest zbliżona do tej, jaką wskazywały ankiety analizowane w ubiegłym roku. Trzy pierwsze oraz ostatnie z wymienionych kryteriów pozostają bez zmian, przy czym drugie i trzecie zamieniły się kolejnością. Kryteriów wymienionych jako czwarte i piąte nie wskazano w roku ubiegłym.

Najważniejsze kompetencje/umiejętności nabyte na studiach, przydatne w wykonywanej pracy, które absolwenci wskazywali w ankietach to:

- samodzielne uczenie się i organizowanie czasu pracy,
- prowadzenie profesjonalnej dyskusji, argumentowanie i prezentacja swoich poglądów,
- zespołowe rozwiązywanie problemów i zadań,
- łatwe nawiązywanie kontaktów z ludźmi,
- posługiwanie się specjalistycznymi programami komputerowymi.

Również w tej kwestii hierarchia ważności poszczególnych kwalifikacji jest zbliżona do tej, jaką wskazywały ankiety analizowane w ubiegłym roku. Wymienione jako druga i trzecia zamieniły się kolejnością. Kwalifikacji wymienionej jako czwarta nie wskazano w roku ubiegłym.

Dane o zatrudnieniu i zarobkach absolwentów uzyskane z ogólnopolskiego systemu monitorowania ekonomicznych losów absolwentów szkół wyższych (ELA) wykorzystano jedynie w raportach

kierunków: *ekonomia, finanse i rachunkowość, zootechnika i biologia stosowana*. W raportach podano średnie miesięczne wynagrodzenie brutto ze wszystkich źródeł, średni czas (w miesiącach) od uzyskania dyplomu do podjęcia pierwszej pracy po uzyskaniu dyplomu oraz ryzyko bezrobocia absolwentów. W raportach z kierunków *dietetyka* oraz *finanse i rachunkowość* podano miejsce pierwszej pracy. Na podstawie powyższych raportów można zauważyć nieznaczne skrócenie czasu poszukiwania pierwszej pracy oraz niewielki wzrost wynagrodzenia.

Komentarz Komisji ds. Jakości Kształcenia RDU

1. Z roku na rok odnotowuje się coraz większy odsetek wypełnionych ankiet lecz nadal dla wielu kierunków bardzo trudno uznać otrzymane wyniki za reprezentatywne.
2. Niewątpliwie dane z ankiet absolwentów służą doskonaleniu procesu kształcenia na danych kierunkach i stanowią materiał do modernizacji programów kształcenia. Chęć absolwentów do powiększania swej wiedzy i samodoskonalenia stanowi cenną informację dla wydziałów przy planowaniu rozwoju w zakresie studiów podyplomowych lub kursów dokształcających.
3. Informacje uzyskane od absolwentów lecz mówiące o kryteriach stawianych przez pracodawców mogłyby być przydatne dla studentów w czasie studiów aby mogli oni zaplanować swój rozwój naukowy tak, aby być atrakcyjniejszym przy aplikowaniu o pracę

WNIOSKI KOŃCOWE

Po raz kolejny, w formie corocznego sprawozdania, przedstawiamy działanie uczelnianego systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia. W nowych uwarunkowaniach prawnych system pozostaje istotnym elementem działalności Uniwersytetu – czynnikiem porządkującym proces dydaktyczny. Podobnie, jak w latach poprzednich, analiza raportów opracowanych przez RPKS na podstawie danych przekazanych przez KZdsJK, nie wykazuje istotnych nieprawidłowości w jego funkcjonowaniu. Wyniki akredytacji programowych przeprowadzonych przez Polską Komisję Akredytacyjną potwierdzają taką opinię.

Raporty przygotowano starannie. Wynika z nich, że szczególne zainteresowania rad programowych i władz wydziałów wymaga, w dalszym ciągu, problem terminowości przystępowania do egzaminu dyplomowego i utrzymująca się duża liczba wniosków o przedłużenie terminu złożenia pracy dyplomowej. Również terminowe odbywanie i zaliczanie praktyk zawodowych musi pozostać przedmiotem szczególnej uwagi.

Ocena zajęć dydaktycznych przez studentów ciągle wzbudza wiele zastrzeżeń. Odnotowany w tym zakresie, w latach 2016/2017 i 2017/2018, istotny postęp wynikający z aktywności samorządu studenckiego nie jest kontynuowany. Odsetek wypełnionych ankiet pozostaje bardzo zróżnicowany na różnych kierunkach studiów.

W roku 2020 powinny zostać zakończone prace nad dostosowaniem procedur współtworzących systemem zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia do nowych uwarunkowań i organizacji Uniwersytetu. Zainicjowane już dostosowywanie procedur musi wiązać się z ich udoskonaleniem. Prowadzone w roku 2018/2019 przez kadrę Uniwersytetu prace nad dostosowaniem programów studiów oraz zaangażowanie w działania kierunkowych zespołów ds. jakości kształcenia pozwoliły nauczycielom akademickim zdobyć niezbędne doświadczenie i kwalifikacje. Powinno to w istotny sposób zwiększyć szanse osiągnięcia założonych celów.